

İnformasiya güclü silahdır

Müasir dünyanın münaqişə və çəkişmələrinin sırasında əsas oyunçuların başlıca mübarizə üsulu informasiya müharibəsidir. İnformasiya müharibəsi üçün nə cəbhə xətti var, nə minalanmış sahə, nə də ki, əks tərəfin həmləsini müəyyən edən radiolokasiya qurğuları. O, heç bir sərhəd tanımır, onun üçün keçilməz sədd yoxdur. Müasir silahlı münaqişələrin təcrübəsi göstərir ki, bəzən gücündən də asılı olmayaraq, bütöv bir dövlət inkişaf etmiş informasiya texnologiyalarının qarşısında aciz qalaraq çökür.

Yaxın tarixə nəzər salaq. İraqa qoşunların yeridilməsi dünyanın iri mediaholdinqlərinə göndərilən informasiyalarla bu ölkə haqqında ictimaiyyətdə mənfi rəy, düşmən obrazı yaradılması ilə başladı. Hərbi əməliyyatların başlaması da İraq kütləvi informasiya vasitələrində ABŞ-in hücumlarını dəstəkləyən, bu silahlı müdaxiləyə haqq qazandıran informasiya axını ilə müşayiət olundu...

İnformasiya həmləsinin hədəfi cəmiyyəti, eləcə də silahlı qüvvələri mənəvi cəhətdən sarsıtmaqdır. İctimai şüura, insanların psixologiyasına, iradəsinə təsir etməklə həyata keçirilən bu müasir mübarizə üsulu müharibə meydanında həyata keçirilən iri raket, artilleriya, aviasiya hücumundan daha təhlükəlidir. İnformasiya blokadasına düşmək müharibədə mühasirədə qalmaqdan da betədrdir. Yalan da, həqiqət də eyni həflərlə yazılır. Onları bir-birindən ayırd etmək, hadisələri dəqiq təhlil etmək, vəziyyəti olduğu kimi qiymətləndirmək üçün elə düzgün informasiyaya malik olmaq lazımdır. İnformasiya təhlükəsizliyi hər bir ölkə üçün onun sərhədlərinin təhlükəsizliyi qədər vacibdir.

İnformasiya siyasətinin idarə olunması müasir dövrdə xüsusilə elmi-texniki inkişafdan, tərəqqidən asılıdır. İnformasiya və telekommunikasiya texnologiyalarının sürətlə inkişafı, internetin müasir və daha qabaqcıl rabitə vasitəsi olaraq üstünlüyü ələ alıb həyatımıza daxil olması, yeni mübarizə üsulu kimi, informasiya müharibəsinin də təsir dairəsini getdikcə genişləndirir. Yayılan məlumata görə, 1998-ci ildən 2001-ci ilə qədər internetə təxminən 700 milyon istifadəçi qoşulmuşdusa, indi bu auditoriyaya qoşulanların sayı milyardlarla ölçülür. Bu mənada indi informasiya cəbhəsində liderlik edən ABŞ və Yaponiya nəticədə müdafiə sahəsində, dünya orduları sırasında da üstünlüyü ələ alıblar.

İnformasiya müharibəsi, adından da göründüyü kimi, əsasən, hərbi xarakter daşıyır. Silah səslərinin eşidilmədiyi bu

gurultusuz, səssiz müharibədə döyüş meydanında informasiyadan silah kimi istifadə olunur. Bu silah sosial, iqtisadi və hərbi sahədə istifadə edilsə də döyüşlər aparıldığı informasiya müharibəsində, əsasən, hədəfdə ictimai fikir, beyinlər, insan şüuru, psixologiyasıdır. Silahlı mübarizədə olduğu kimi, informasiya müharibəsində də üsullar və texnologiyalar yüksək sürətlə dəyişir. Vaxtilə 50 milyonluq auditoriyanı təsir dairəsinə almaq üçün radioya 38 il, televiziyaya isə 15 ildən çox vaxt lazım olurdusa, rəqəmsal texnologiyaların, internetin sayəsində bu auditoriya 3 il ərzində və bəzən də daha tez toplanı bilər. İndi sosial şəbəkələrdə “qlobal hörumçək torunda” 2 milyardan çox, belə demək mümkünsə, “internet əsiri” var...

Müasir dövrdə informasiya mübarizəsinin nəzəriyyəsi belə yaranıb. Bu sahənin tanınmış mütəxəssisləri informasiya müharibəsində 7 mübarizə üsulu olduğunu müəyyənləşdiriblər:

Birincisi, komanda-idarəetmə üsulu-
dur. Bu vifrtual həmlə komandanlıqla icraçı qüvvələr arasında əlaqəni itirmək məqsədini daşıyır.

İkincisi, kəşfiyyat müharibəsidir ki, mühüm hərbi informasiyaların toplanması və öz informasiya bazasını qorumaqla müşayiət olunur.

Üçüncüsü, elektron müharibədir. Onun hədəfi isə rabitə kommunikasiyaları, radioəlaqə, radiolokasiya stansiyaları, kompüter şəbəkələridir.

Dördüncüsü, psixoloji müharibədir. Burada dezinformasiya, təbliğat və əhəlinin informasiyalarla idarə olunması nəzərdə tutulur.

Beşincisi daha müasir üsul olan haker müharibəsidir.

Altıncısı, iqtisadi müharibədir. Bu mübarizə üsulu iqtisadi blokadanı təmin edən informasiya həmləsi ilə müşayiət olunur. Komersiya kanalları bağlanır, bank hesabları ləğv olunur.

Müasir üsulların sırasında **yedincisi** kibermüharibədir. Kibermüharibənin gedişi informasiyanın özünə təsir etmək, onun yönünü dəyişmək, düşmənin infrastrukturuna zərbə endirməklə müşayiət olunur. Bu zaman troyan proqramlarından, viruslardan istifadə olunur, informasiya dəyişdirilir və məhv edilir.

Düşməne qalib gəlmək üçün, ilk növbədə, onu yaxşı tanımaq lazımdır. İtkilər haqqında məlumatların yayılması belə informasiya müharibəsinin tərkib hissəsidir... Biz birinci Qarabağ savaşında nəinki informasiya müharibəsinin aparılma qaydalarını bilmədik, ümumiyyətlə, belə bir cəbhənin varlığını belə unutduq. Birinci Qarabağ savaşında bizim informasiya müharibəsində silahsız qaldığımızı, bu cəbhəni, demək olar ki, boş qoyduğumuz göstərən məqamlar kifayət qədərdir. Bu sahədə böyük təcrübəyə malik olan, Rusiyadan bəhrələnen ermənilər dezinformasiya, çox vaxt da onların xeyrinə işləyən informasiyaların cəbhəmizi yarıb yayılması ilə qorxu, xof yaradaraq, əslində, qəhrəmancasına döyüşən qüvvələrimizi savaş meydanında köməksiz qoydu... Bir gün xəbər gəlirdi ki, Şuşa işğal olunub, iki gün sonra məlum olurdu ki, şəhər hələ də döyüşçülərimizin nəzarətindədir. Xəbər alırdıq ki, Laçın işğal olunub. Çingiz Mustafayev isə həmin məqamlarda Laçının mərkəzində kadrda dayanıb şəhərə bir mərmir, bir güllə belə düşmədiyini deyir, sonra da dağılıb pərən-pərən düşən qüvvələri bir yerə toplamağa çalışırdı... Biz informasiya cəbhəsində Çingiz təkləndiyi kimi təkləndik. Biz Qarabağ savaşında, hər şeydən əvvəl, informasiya müharibəsində uduzduq. Böyük məğlubiyyətlərimizə yol açan da bu oldu...

Ara-sıra dünyanın müxtəlif informasiya vasitələrində Ermənistanla Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı, az qala, tövsiyə xarakterli proqnozlar verilir, ehtimallar ortaya atılır. Bu da Azərbaycanın üzləşdiyi işğalla bağlı dürüst məlumat verməkdən tam uzaq olaraq, həmin mətbu orqanların işğalçı qüvvələrin tərəfində olmaqla yanaşı, bu münaqişənin uzanmasında maraqlı olduğundan xəbər verir. Azərbaycanla Ermənistanın hərbi potensialını tərsiyyə

qoyan bəzi hərbi analitiklər münaqişənin həlli yollarının hansısa qondarma erməni icmasının maraqları ilə kəşfiyyatını xüsusilə vurğulayaraq, bununla da ictimai fikrə təsir etməyə, məsələnin həllində Dağlıq Qarabağda Ermənistan tərəfindən yaradılan qondarma, terrorçu rejimin “nüfuzunu” qabartmağa çalışırlar... İdeoloji cəbhədə bu qəbildən olan informasiyalarla maneərlər mütəmadi olaraq müşahidə edilir.

Bu gün dünya ordularının say tərkibi və silahlanması barədə, əslində, tam məxfi olan məlumatlarla belə manipulyasiya edilir... Bu da informasiya müharibəsinin mühüm qollarındandır.

Dünyanın istənilən regionu üçün necə düşmən obrazı yaratmaq olar? İstənilən ölkəni bir anda necə düşməne çevirmək olar? Bu sualların indi bir cavabı var. İnformasiya müharibəsi elan etməklə... Hazırda hələ ki, başlıca düşmən Suriyanın Prezidenti Bəşər Əsəddir. Ondan əvvəlki düşmən Liviya rəhbəri Qəddafi idi. Ondan da əvvəl Səddam Hüseyn... Seçilən təhlükə haqqında yayılan məlumatlar sonra yalan çıxdı, ya çıxmadı, fərq etməz. İraq tar-mar edildəndən sonra Səddamın kimyəvi silahı olduğu təsdiqlənməyə də bilər, Qərbin dəstəklədiyi Liviya müxalifəti sonradan bəlli ola bilər ki, əslində, quldur dəstəsidir. Bu, o qədər də vacib deyil. Əsas odur ki, müharibə başlasın və istənilən nəticə əldə olunsun.

Əksər analitiklər belə hesab edirlər ki, Suriya qaynar münaqişə ocağına çevrilənə qədər Qərbdə Bəşər Əsədin nüfuzdan salınması üçün böyük bir hərəkət proqramı hazırlanıb. Belə olmasaydı, elə bir neçə il əvvəl Qərb mətbuatında Suriya Prezidenti və onun ailəsi nümunəvi cütlük kimi təbliğ olunmazdı. 2008-ci ildə Bəşər Əsədin arvadı Əsma əksər moda jurnallarında “dünyanın əsrarəngiz birinci ledisi” adlandırılır, “Taym” jurnalı isə prezident ailəsinin necə sadə və adi həyat tərzi ilə yaşadığını yazırdı. Üç il sonra birdən-birə Bəşər Əsəd Qərbin gözündə zalım hökmdara, Suriya isə qanlı diktatura ölkəsinə çevrildi. Bu, informasiya müharibəsinin nəticəsində mümkün olmuşdu. Nəticə budur ki, dünyanın müxtəlif bölgələrində, məsələn, ABŞ-in ətrafına toplaşan Avropa nəhənglərinin ərəb ölkələrinə qarşı etdiklərinin əsasında informasiya təcavüzü durur. Bu gün siyahıya iki addımlığımızda olan Ukrayna da əlavə olunub. Burada informasiya hazırlıqları hərbi əməliyyatların kəskinləşməsi səviyyəsinə qədər inkişaf və davam etdirilir. Əldə olunan nəticə də göz qabağındadır. Son nəticə olaraq yazdığımızda dünyada, ətrafımızda gedən və ölkəmizə də təsir edən informasiya müharibəsinin gedişini ortaya qoymağa çalışdıq. Nəticə bizim üçün də acınacaqlı olmasın deyər, – bu cəbhədə ayıq-sayıqlığı itirməməliyik.

Rahib QƏRİB,
hərbi jurnalist,
ehtiyatda olan mayor